

Het INDISCH NIEUWS

ALGEMEEN VOORLICHTINGS ORGAAN GEWIJD AAN DE OVERZEESCHE GEBIEDSDEELLEN

N.V. „HET INDISCH NIEUWS”

Directeur: G. de Pree

Hoofdredacteur: L. F. T i j m s t r a

Bureau Red. en Admin.: Noordeinde 29, 's-Gravenhage, Tel. 112884, Giro 85369, Abonnementsprijs: p.kw. f 4.—, p. Nr. f 0.25

De Regeering streeft er naar

Na vijf weken, waarin dr. Beel als kabinetsformateur, naar links en naar rechts, figuurlijk en letterlijk, zijn voelhorns heeft uitgestoken, is er eindelijk een nieuwe regeering voor het voetlicht getreden. Na vijf weken waren de verwachtingen niet langer hoog gespannen. Eindelijk!, zei men, toen het nieuwe kabinet er was. De commentaren der dagbladen zeiden niet zoo heel veel meer; de politieke saus, waarmede deze commentaren overgoten werden, was nogal waterig, dus ook al niet veelzeggend. Zoiets als: het kan vriezen of dooien. Men wacht af. De tijd zal ons moeten leeren of deze regeering regeeren kan. Regeerders van erkende reputatie telt dit kabinet niet, maar er behooren wel een aantal bekwame mannen toe, van wie iets mag worden verwacht.

De regeeringsverklaring, door dr. Beel in de Tweede Kamer voorgelezen, bezat aan omvang, wat zij aan inhoud miste. Uiteraard interesseert ons „de Indische paragraaf” het meest in deze regeeringsverklaring. Zij laat, helaas, geen sterk en overtuigend positief geluid hooren. Zij is niet recht op den man af. Zij komt er niet ronduit mee voor den dag, dat men niet langer met den oorlogsmisdadiger Soekarno wil onderhandelen en dat men onder geen voorwaarde Soekarno's republiek van Japansche makelij wil erkennen. In plaats van deze en andere ruitelrijke verklaringen, welke men zoo gaarne had gehoord, lezen wij, dat de regeering „er naar streeft” voor de uitvoering van de taak van het opperbeestuur in Oost-Indië voor den huidige overgangstijd, m.a.w. totdat een nieuwe rechtsorde, waarvoor het Koninkrijk de verantwoordelijkheid zal kunnen dragen, kan worden gevestigd, een voor deze

periode geëigend bestuursorgaan te vormen. Hiertoe, zegt de regeeringsverklaring, worden voorstellen ontworpen. Het klinkt alles ietwat vaag en men zal moeten toegeven, dat dit teleurstellend is na alle vaagheden, die wij in het regeeringsbeleid ten aanzien van Indië bij het vorige kabinet reeds hebben moeten meemaken. Wel staat in dr. Beel's verklaring met zooveel woorden, dat de regeering zich blijft stellen op den grondslag der Koninklijke rede van 7 December 1942, maar, — voegt zij er voorzichtig aan toe —, de daarin aangegeven richtlijnen zullen echter in haar uitwerking aanpassing behoeven aan de veranderde omstandigheden. Dit klinkt dus ook al weer vaag. „De regeering stelt zich voor”, „de regeering overweegt”, „de regeering streeft er naar”, het zijn alle uitdrukkingen uit een parlementaire periode, waarvan wij dachten, dat we haar overleefd hadden. Het zijn geen hartverheffende en moedgevende formuleringen in den tijd vol hevige spanningen, welken wij op het oogenblik ten aanzien van Indië doorleven.

Moeten wij voor deze vaagheid en dit tekort aan fierheid en zelfbewuste kracht in dit deel der regeeringsverklaring direct den nieuw benoemden minister van Overzeesche Gebiedsdeelen, mr. Jonkman, verantwoordelijk stellen? Dit willen wij niet doen. Wij beginnen met vertrouwen te stellen in dezen nieuwen bewindsman, dien wij gekarakteriseerd vinden als „een verstandig idealist”, als iemand, die de dingen veel realistischer, zakelijker en nuchterder ziet dan zijn hooggeleerden voorganger, prof. Logemann. De bekende Bataviasche journalist W. Belonje, die hoofdredacteur van

„Het Dagblad” in Batavia was en die, zooals men zich herinneren zal, kort geleden uit Indië werd weggewerkt, omdat hij een felle tegenstander van Van Mook was, heeft in de „Nw. Crt.” over den nieuwen minister, mr. Jonkman, dien hij persoonlijk in Indië heeft gekend, o.m. het volgende geschreven: „In weerwil van zijn „stuw”-verleden, verwacht ik van minister Jonkman een beleid, dat de verdere betrekkingen tusschen Nederland en Indië niet ziet in het beeld van de volstreekte ontvoogding, — met voor Nederland geen andere keus dan zooveel mogelijk te verdwijnen —, maar veeleer een streven naar een duurzaam en zich steeds ontwikkelend *gezamenlijk* bestaan. Een symbiose. Zooals het kan en zooals het *moet* zijn”. De heer Belonje verwacht dus van mr. Jonkman een beleid, dat een geheel ander karakter zal dragen dan dat van prof. Logemann. In hoeverre mr. Jonkman dit beleid zal kunnen voeren onder den druk der politieke verhoudingen in ons goede landje, zal moeten blijken. Wij hebben ergens gelezen, dat mr. Jonkman „partij-loos” zou zijn, maar dit moet op een vergissing berusten. Onze inlichtingen zijn van dien aard, dat wij ook in dezen bewindsman een overtuigd en toegewijd aanhanger moeten zien van de Partij van den Arbeid, en de ervaringen, die wij met vorige ministers uit deze partij hebben gehad, zijn nu niet bepaald onverdeeld aangenaam geweest. Hopen wij, dat minister Jonkman zich boven „het politieke bedrijf”, zooals dit in ons land tiert, heeft kunnen uitwerken. Indien dit werkelijk het geval mocht zijn, dan kunnen wij van dezen nieuwen bewindsman op een zóó belangrijke post, veel goeds verwachten.

Republiek?

De puntjes op de i....

Als men in trein of tram, in restaurant of op straat, gesprekken hoort voeren, treft het vaak, hoe men ten aanzien van Nederlandsch-Indië (want dat is het toch immers nog?) spreekt over de republiek, over president Soekarno, over minister Sjahrir enz., alsof deze grootheden werkelijk bestaan.

Alsof het geen hoon voor het Nederlandsche volk is, dat eenige tientallen intellectuele Indonesische over het paard getilde Nederlandsche onderdanen misbruik makende van de in den wereldoorlog voor Nederland ontstane tijdelijke moeilijkheden, zich niet hebben ontzien hun wettige Nederlandsche regeering te saboteeren en de Nederlandsche onderdanen, die deze sabotage scherp afkeuren en zich daartegen zouden willen verzetten, te terroriseeren en met geweld te dwingen aan hun misdadig streven mee te werken.

Alsof het voor Nederland geen hoon is, te spreken van een republiek, een president, ministers enz.: terwijl de eenige wettige regeering in Nederlandsch-Indië de Nederlandsche is, die ongetwijfeld en — naar wij meenen te mogen vertrouwen — binnen niet al te langen tijd in de gelegenheid zal zijn, haar gezag in geheel Nederlandsch-Indië weer te doen gelden, de rust en de orde te herstellen en te handhaven en de aanranders van haar gezag ter verantwoording te roepen.

Hoe is het te verklaren, dat het Nederlandsche volk, dat toch tegen de Duitse bezetting en terreur en de daarin gelegen aanranding van ons Nederlandsch gezag onmiddellijk de juiste houding wist te vinden, nu, ten aanzien van de even misdadige aanranding van ons gezag in het Koninkrijk over zee, deze juiste houding blijkbaar nog niet heeft kunnen vinden? Eensdeels moet de verkiaring worden gezocht in het feit, dat Nederlandsch-Indië nogal ver weg ligt en dat de gruweldaden, die daar aan onze landgenooten werden en worden bedreven, de gemoederen niet zóó beroeren als wanneer datzelfde in Nederland en onder onze oogen zou plaatsgrijpen.

In het spreekwoord: „Wat het oog niet ziet, deert het hart niet” is wel iets waars. Voor een ander — en zeker ook niet gering — deel moet de verklaring worden gezocht in de wijze, waarop dag- en weekbladen de gebeurtenissen in Nederlandsch-Indië ter kennis brengen van het Nederlandsche volk.

Wanneer de pers schrijft over de republiek, den president Soekarno, de ministers, etcetera, alsof deze door ons als zoodanig aanvaard zouden zijn en het dus de natuurlijkste zaak van de wereld is er heel gewoon melding van te maken, dan is het mede haar schuld, dat breede lagen van ons volk er evenzoo over gaan denken en spreken.

En als dan de saboteerende en terroriseerende „Indonesische” aanranders van ons gezag in Indië door woordvoerders der Nederlandsche regeering ook nog worden behandeld alsof zij de meest eerbare en achtenswaardige vertegenwoordigers eener bevriende mogendheid waren, dan is het toch niet meer te verwonderen,

dat ons volk zich een rad voor de oogen ziet draaien, den juisten kijk op de verhoudingen gaat missen? Het volk is in breede lagen, helaas, niet kritisch genoeg om te realiseren, dat het de taak dezer woordvoerders is, den wil en de wenschen der natie te onderkennen, te eerbiedigen en als richtsnoer te nemen bij hun besprekingen, en dat zij in de uitvoering dier taak ernstig tekortschieten, indien zij met dien wil en die wenschen geen rekening houden.

Het is onzes inziens de taak van de pers als volksvoorlichtster, de juiste verhoudingen tusschen de Nederlanders en de Nederlandsche onderdanen in Indië zoo scherp mogelijk te belichten en ons volk in staat te stellen zich een zuiver beeld te vormen van de ontoelaatbaarheid der daden, bedreven door de saboteerende, terroriseerende, het Nederlandsch gezag bestrijdende benden „Indonesiërs” met hun leiders die zich den naam republikeinen hebben aangematigd.

Niet anders dan met hoon, verachting en zoo scherp mogelijk geformuleerde afkeuring moeten de daden dezer opstandelingen en hun zoogenaamde republiek worden genoemd en besproken en het Nederlandsche volk moet er van doordrongen worden, dat het Nederlandsche plicht is tegen de aanranders van ons gezag in Indië met minstens even groote verbeterheid te vechten als waarmee het gestreden heeft tegen de Duitse terreur en onderdrukking. De belangen niet alleen van het Nederlandsche volk, doch óók en méér nog van de 70 miljoen Nederlandsche onderdanen in Nederlandsch-Indië, die smachtend uitzien naar het herstel van ons gezag en van orde en rust, eischen dit en zij zijn de grootste inspanning van alle krachten en, — als het moet — het brengen van de zwaarste offers ten volle waard.

Kort geformuleerd dus: eerst het wettige Nederlandsche gezag doen gelden, orde en rust herstellen en daarna met de in volkomen vrijheid door het volk gekozen leiders de overeenstemming zoeken over de gewenschte en mogelijke zelfstandigheid.

v. O.

Eindelijk belangstelling

voor de

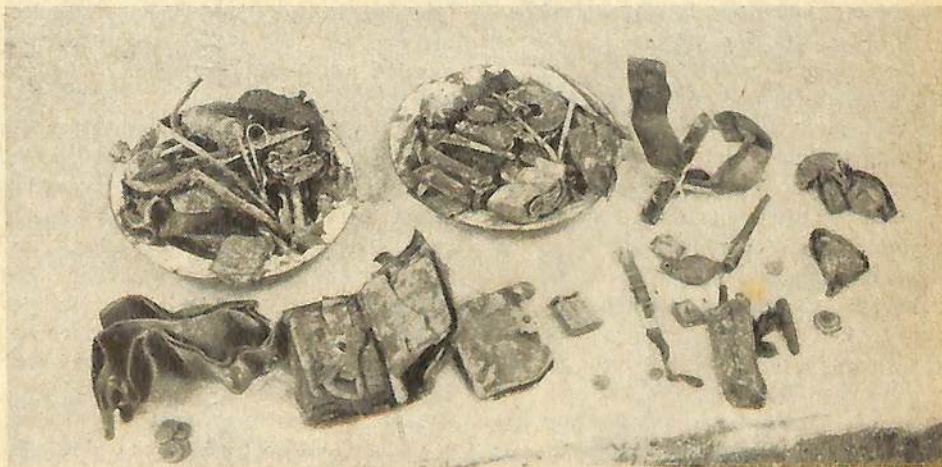
Nederlanders in Siam

Bij de in het vorige artikel genoemde grieven - wij citeeren thans verder de inleiding tot het rapport - voegen zich dan de gevolgen van het feit, dat Nederland actief strijdend en zichzelf daardoor vernieuwend door den oorlog is heengekomen. De ex-P.O.W.'s hebben hun gevangenschap veel meer ondergaan en er is een groote kloof tusschen „versche” Nederlanders en ex-krijgsgevangenen.

Indien men daarbij in aanmerking neemt, dat men van de nieuwe wereldsituatie, die tenslotte de toekomst bepaalt, in Siam geen begrip kan hebben. Alleen een zeer uitvoerige en actuele voorlichting over Nederland in en na den oorlog en van onze positie in de wereld zou dit hebben kunnen voorkomen. Nieuwe politieke stroomingen, ideeën, veranderingen in het godsdienstig leven, wijzigingen in het onderwijs, zijn hier nog volkomen onbekend, of liever niet doorleefd, terwijl de beteekenis der „ondergrondse” en *bagatelle* wordt behandeld.

Ook de materiele nood spreekt hier zeer onvoldoende tot de menschen, het dringt niet tot hen door, dat ze in velerlei materieel opzicht niet slechter, vaak beter af zijn, dan duizenden in Nederland. Aan den anderen kant krijgt men, na een gesprek hierover, meestal slechts ten antwoord: „dan wil ik niet naar Nederland evacueeren”. Een goede voorlichting, (ook door films, verzetspoëzie, lezingen) had vele ongefundeerde feiten en misverstanden kunnen voorkomen en zou verhinderd hebben, dat de horizon vrijwel om het eigen leven, het eigen kamp, werd getrokken.

Hierbij komt dan nog de onzekerheid voor ieder individu afzonderlijk over de toekomst, onzekerheid over gederfde salarissen, pensioenen, onzekerheid over het lot van naaste familieleden. Onzekerheden, die het geestelijk evenwicht volkomen begrijpelijk verstoren. Daarbij voegen zich de niet te omzeilen gezinsmoeilijkheden na een scheiding van 3 jaar, nog verergerd door een groot gebrek aan „privacy” of een nog steeds niet tot uitvoering gekomen, beloofde

Zelfs artsen zijn niet veilig, gelijk deze foto van den inhoud van de instrumententasch van een vermoorden dokter bewijst.

gezinshereniging. Ja, zelfs worden de laatste dagen om militaire redenen pas herenigde gezinnen weer gescheiden!

Het is na het bovenstaande duidelijk, dat van deze maatschappij, welke naar wij meenen helaas nog een uitsluitend militair karakter draagt, en dan militair anno 1940, geen groote bijdragen kan worden verwacht voor de oplossing der huidige en toekomstige problemen, ondanks vaak enorme werkkijver en goede wil der betrokkenen. Het is o.i. duidelijk, dat weliswaar niet alle ex-P.O.W.'s als „mental-cases" mogen en behoeven te worden beschouwd, dat anderzijds een veel grooter deel dan tot heden voor actieven dienst, als militair of als burger, moet worden afgekeurd, opdat zij zich in Nederland geestelijk kunnen oriënteren.

Nog steeds leven onze Nederlanders hier in kampen, sommige weinig beter dan tijdens de bezetting. Nog steeds kan het individu niet tot zichzelf komen, doch is niet meer dan een radertje in de machine.

Indien de geallieerde legers aan demobilisatie toe zijn, dan toch zeker deze ex-krijgsgevangenen, ex-aanleggers van de doodenspoorlijn.

Wij hebben den grootsten eerbied voor wat deze menschen niet alleen hebben doorstaan, maar ook nu, een half jaar na hun „bevrijding", nog presteeren en verdragen. Vele legers zouden onder deze groote teleurstellingen tot muiterij zijn gekomen.

De houding der vrouwen, die vaak weer leven als in den Japanschen tijd, zij het materieel beter, is bewonderenswaardig. Zij maken er steeds van, wat er van te maken is, alhoewel een zekere kampfmoedigheid, een „laat-maar-loopenstemming", duidelijk is.

Wij meenen, dat ook het Nederlandsche Roode Kruis ernstig is tekort geschoten en wij gelooven niet, dat dit nog kan worden goedge maakt. Alle hulp, die we kunnen verleenen, is symptomatisch en incidenteel. Hier wat steun, daar wat verpleegsters.

De grootste nooden zijn niet de stoffelijke. Materieel steekt Siam zelfs in vele opzichten boven Java (en Nederland) uit, maar de psychische, waarvoor wij slechts één oplossing weten: ten koste van alles snelle evacuatie en overbrenging naar het eigen milieu, hetzij in Indië, hetzij in Nederland, al naar de plaats, waar de slachtoffers hun wortel hebben.

Deze analyse valt volkomen te onderschrijven. De oorzaken van het psychisch verval moeten nog aangevuld worden met die van het ernstig tekort aan geestelijke verzorging.

Gedurende den kamptijd genoten de krijgsgevangenen den geestelijken steun van Australische, Engelsche en Nederlandsche aalmoezeniers. Daar zijn er onder, wier namen diep gegrift staan in het hart van menig man, wien den levensmoed bijna ontviel en die het den geestelijken verzorger dankt, dat hij weer de kracht kreeg voort te gaan naar het goede einde.

Hoevele dooden zal het sterven verlicht zijn door de troostende tegenwoordigheid van den dominee of den priester, dien hij ook onder normale omstandigheden aan zijn sponde zou hebben geroepen.

Father Burcke, een Australisch redemptorist, die zich zelfs de moeite gaf goed Hollandsch te leeren, de onversaag-

de dominee Hamel, pastoor Nuijens, pastoor Vergeest, zijn degenen, die ik steeds opnieuw met den grootsten lof hoorde noemen. Het geestelijk werk werd hun niet gemakkelijk gemaakt, want de Japs waren, vooral tegen de aalmoezeniers, met hun gebruikelijk wantrouwen beziel.

Zij vreesden (geheel terecht!) dat de aalmoezeniers zich zouden inspannen, om gegevens te verzamelen over de moordende omstandigheden, die duizenden mannen den dood injoegen, om herinneringen vast te leggen aan stervenden, die nog een laatste boodschap opdroegen aan naaste familieleden, om souvenirs te bewaren, die voor nagelaten betrekkingen kostbaarheden betekenden. Daarom werden de aalmoezeniers bij voorkomende transporten streng „op papieren" onderzocht. Meestal werd er niets op hen gevonden, want er waren er onder de mannen genoeg, die aanboden, het risico over te nemen en zoo kon dit over meerderen worden verdeeld.

Toen de Amerikaansche, Australische en Engelsche troepen wegtrokken, gingen vanzelfsprekend hun aalmoezeniers mee. Voor de Nederlanders bleven slechts de eigen geestelijke verzorgers achter, en die waren zeer gering in aantal. Toen ik in Februari in Siam was, bleken er voor de christenen onder de 14.500 mannen, vrouwen en kinderen, nog één dominee (Oranje) en twee pastoors aanwezig, die alle drie schier aan het eind van hun kunnen waren door de ontzaggelijke lichamelijke en geestelijke inspanning, die zij zich voor de geloovigen getroosten. Tot de twee pastoors behoorde pastoor Van der Werf, die op punt van vertrek naar Holland stond — hem voorgeschreven om slechten gezondheidstoestand — maar die niettemin welgemoed naar Siam was gegaan om den Nederlandschen aalmoezenier te vervangen, die met de Bali-troepen mee moest.

Zij hadden zelf al die jaren in kampen geleefd en ontberingen verduurd, hun arbeidsveld was mijlen groot en ze konden zoo moeilijk vervoer krijgen! Verster-

king van buiten was meerdere malen aangevraagd, steeds zonder resultaat.

De Fransche missie heeft een groote post in Bangkok en verscheiden krachten. Een heel ijverig Italiaansch priester deed in Tamuan de zielzorg. Maar in beide gevallen was voor de Nederlanders het taalverschil een bezwaar.

Gelukkig kon ik den apost. vicaris te Batavia mgr. P. J. Willekens, overtuigen van de noodzaak, dat er hulp moest komen. Nog vóór ik zelf op Java terug was, zond hij twee nieuwe krachten.

Maar veel geestelijk verval, geleden in maanden van tekort aan godsdienstigen steun, zal helaas niet meer kunnen worden hersteld.

Physiek, moreel en geloof hebben in de na-capitulatie maanden in Siam onherstelbare schade geleden.

L.

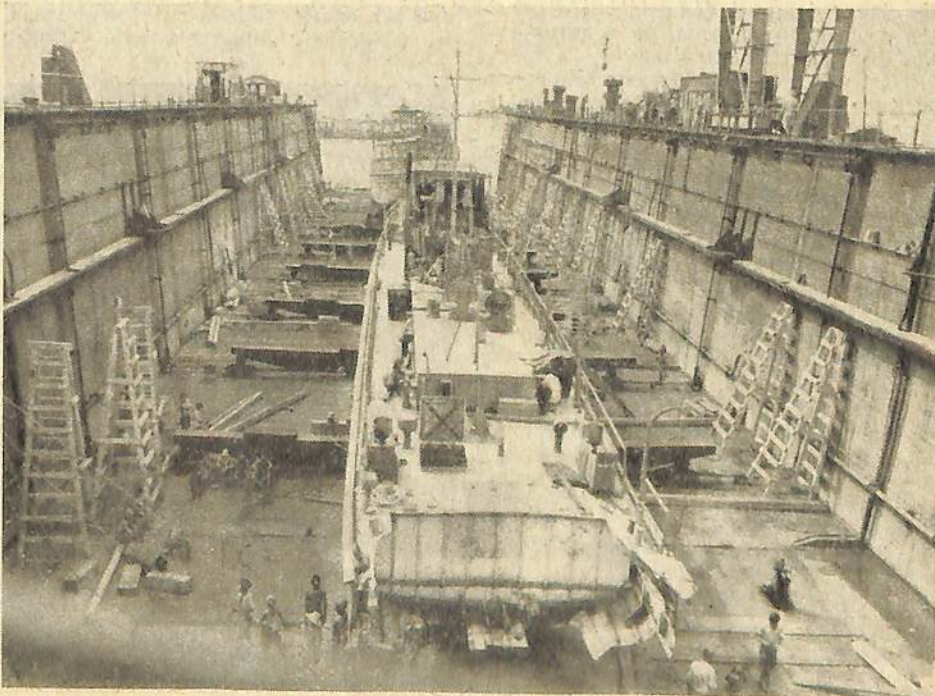
Abonnementsgeld

3e kwartaal 1946

Wij verzoeken onzen abonné's het abonnementsgeld voor het derde kwartaal 1946 op onze postgirorekening No. 85369 te willen doen overschrijven.

Over de abonnementsgelden, welke ná 25 Juli a.s. nog niet door ons zijn ontvangen, zal per postkwitantie worden beschikt, verhoogd met 15 cent incassokosten.

De Administratie.

Batavia herleeft. Herstelwerkzaamheden aan het droogdok te Tg. Priok.

Uit noodzaak en ook uit oude belangstelling werd in de Indische krijgsgenegenkampen veel aandacht gegeven aan medicijn van eigen bodem. Ervaringen van verschillende kampen zijn in het volgende samengevat.

In de Indo-Europese maatschappij speelden de kruiden nog altijd een groote rol. Voor deze groep was geen stimulans noodig — integendeel. Bij de westersche medische wereld was daarentegen dikwijls verzet te overwinnen.

Wie als kritisch mensch den „Kruidenbijbel“ van mevr. Kloppenburg bestudeert *), moet trouwens wel griezelen. Het boek is een oncritische compilatie van heterogene voorschriften. Bijgeloof en ondervinding zijn vermengd, de ziekten staan soms op kinderlijke wijze gerangschikt, middeleeuwsche termen als „te groote inwendige hitte“ en „bloedzuivering“ worden gebruikt, Sommige recepten zijn zelfs gevaarlijk of zonderling, bijv. sterk suikerhoudend palmsap (legen) tegen diabetes of keverlarven tegen t.b.c.

En toch — dit boek en de algemeene overlevering blijken goudmijnen, als men er met overleg in graaft.

Eenige zelf te kweken middeltjes zijn zoo algemeen aanvaard en gerenommeerd, dat ze direct over te nemen zijn.

De diverse **ketjoeboengsoorten** (**datura** en **brubmancia**) bevatten natuurlijk atropine en dergelijke alkaloiden. Al heel spoedig kwamen overal cultuurtjes ervan, die materiaal opleverden voor asthmasigaretten. Resultaat verbluffend.

Toen de oogarts geen druppels meer had om de pupil te verwijderen, konden ook deze uit **ketjoeboeng** bereid worden. En ook om maagpijnen te stillen was het bladpoeder uitstekend.

Gezien de giftigheid en het uiteenlopende gehalte der diverse soorten, was voorzichtigheid gewenscht. De kampkat, die dagen lang met één geel en één zwart oog rondliep, bewees dat de oogdruppels aan den sterken kant waren.

* Is merkwaardig dat mevr. Kloppenburg de **ketjoeboeng** geheel niet vermeldt voor de genoemde doeleinden, wel voor genezing van gezwellen en als laxans (bladeren op den buik gebonden!).

De **koemis koetjing** (**orthosiphon**) is beroemd bij urinekwalen. In het kamp Kampong Makasser (Batavia) was er van deze plant een groote aanplant, evenals van vele andere (ik meen 55).

Vele niersteenlijders beweerden verlichting te voelen na het gebruik van **orthosiphon** en de plant had reeds een reputatie in Europa. Maar er blijft twijfel over, mede gezien de vage indicatie en het feit dat bij laboratoriumonderzoek de populaire opvatting nog niet bewezen kon worden. Hoewel de kampen een unieke gelegenheid boden om dit geval nu eens klinisch te testen, is er voor zoover mij bekend niets van gekomen — gelijk ook universitaire autoriteiten vroeger niet voldaan hadden aan verzoeken vanwege den handel.

Maar ter zake!

In vele inheemsche recepten wordt **koemis koetjing** gecombineerd met **meniran** (**phyllanthus niruri**). Misschien is deze combinatie meerwaardig.

Uit de **meniran** is kort voor den oorlog een physiologisch zeer actieve stof bereid, die nog nader getest moet worden.

Het merkwaardige van deze plant is, dat het gebruik als medicijn vermoedelijk primair berust op de bekende signatuurleer, n.l. dat het nut van de plant aan haar uiterlijk te herkennen zou zijn — anders opgevat, dat haar krachten de krachten van ons lichaam kunnen aanvullen. Rumphius vermeldt van de plant alleen, dat ze nuttig is om zand uit de oogen te doen vallen. Dit is duidelijk een magische „sympathie“ met de plant, die zoodra ze uitdroogt, haar zaden in massa als zandkorrels laat vallen.

De lichtbruine, kantige zaadjes lijken ook sterk op het bij rijststampen ontstane rijstgruis. De naam **meniran** (gruisplant) duidt er op, dat het gebruik als niersteenvergruizer ook wel uit het uiterlijk afgeleid zal zijn. Bij vele andere kruiden is dit zeker het geval. Bij **meniran** zou dit wel kunnen samengaan met reëel effect, zooals ook het geval is met onze volgende plant: de **temoe lawak** (**curcuma xanthorrhiza**).

De wortelstokken hiervan zitten vol met geel sâp en worden (? dus) bij allerlei galklachten gebruikt, met blijkbaar succes. De internationale reputatie wijst er tenminste op. In de kampen was het een bezwaar, dat de plant vrij langzaam groeit en de eerste oogst lang op zich liet wachten. Nog erger was de groei van **euphorbia geniculata** en **andrographis paniculata**, later te bespreken.

Katoemas (**euphorbia geniculata**) bleek een voortreffelijk laxans, mits versch getegen als complete tak.

Van de voortreffelijke lintworm verdrijvende kwaliteiten der zaden van **laboe merah** (**cucurbita moschata**) hoefde uiteraard weinig gebruik gemaakt te worden.

De **pinangnoten** (**areca catecha**) werden een enkele maal gebruikt voor spoelwormafdrijving. In Australische kringen

bestond voor dit middel (arecoline-houdend) bijzondere belangstelling.

Blijkbaar kende men het. De vezelige massa om de pit bewees goede diensten om vuile tanden hagelwit te poetsen.

Diverse soorten **cassia** bevatten chrysohaanzuurderivaten. Hoewel hier nu een chemische naam met de reputatie mede werkte, waren de resultaten met huidkwalen (**panoe** e.d.) niet opvallend. Misschien is het indicatiegebied nauw. Er zijn over dit geslacht echter teveel aanwijzingen uit de internationale volksgeneeskunde dan dat we **cassina** op „huidgebied“ mogen verwaarlozen.

Laat ons niet te gauw spotten met volkservaringen. Wie weet was het drinken van theebeer (het schimmelproduct uit Japan) reeds een voorspel van penicilline!

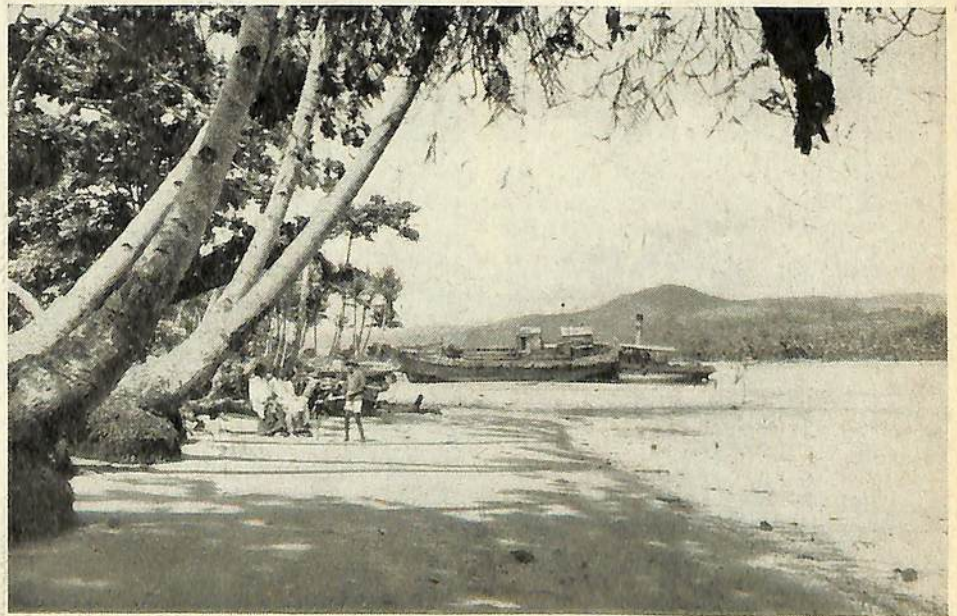
Een van de bestanddeelen van **obat scriawan** is **semboeng-blad** (**blumea balsamifera**). Het staat bekend als kamferachtige stoffen te bevatten en zweetdrijvend te zijn. Dit blad bleek aspirine uitstekend te kunnen vervangen.

Op het gebied van buikkwalen is het aantal remedies legio. Mevrouw Kloppenburg geeft de keus uit 90 met een rare verdeling over de soort buikziekte. Later volgen er voor „dysenterie“ nog eens 30 en voor „diarree“ een kleine 40.

Als eenvoudig symptomatisch stopmiddel bleken de **djamboe-balderen** (**psidium guajava**) hun faam te verdienen. Of het alleen vanwege het looizuurgehalte is, weten wij niet. Maar zelfs een djamboeboom in een kamp heeft een grens van plukbaarheid en de buikkloop had geen einde.

In Singapore bracht een inspectie van het haventerrein een oplossing. Er stonden kisten met **gambir**, het extract van planten (vermoedelijk **uncaria**), louter looizuur. Een brutale greep en een complete kist verdween tusschen het brandhout op den kampwagen. En het stopte.

Bij maag-darmstoringen waar men

De kust van Ambon.

vroeger norit gegeven zou hebben, werd in een der kampen een koalineachtige grondsoort gebruikt. Ze was fijn dispers, bleek kleurstoffen sterk te adsorberen, dus maar geprobeerd. Als „white norit” was ze zeer populair en succesvol. Aan het feit, dat ze doodgewoon uit den wand van een schuilloopgraaf kwam, werd niet te veel ruchtbaarheid gegeven.

Na de bevrijding bleek dezelfde stof in een Engelsche medische inrichting de standaardkuur voor dysenterieachtige storingen te zijn.

Iets dergelijks overkwam ons met **patikan** of **gendong anak** (*euphorbia pilulifera*). Een aftreksel ervan was een prachtig expectorans („losmakend” hoestmiddel). Uit de Indische literatuur kende ik het niet en in medische kringen was het totaal onbekend.

Na de bevrijding bleek het een bestanddeel te zijn van een bekend „wetenschappelijk” hoestmiddel uit Amerika. Een beetje beschamend, nietwaar? En dat van een der meest gewone onkruiden.

Als een andersoortig hoestmiddel, meer prikkelwegnemend, bewees het reeds bekende aftreksel van **sirih-bladeren** natuurlijk goede diensten.

Bijzonder geslaagd was een volgens bepaalde richtlijnen gekozen selectie van planten, als het ging over chronische darmklachten van niet-parasitair aard. Een theorie van een der kampartsen over deze storingen leidde tot de selectie. Vele planten van deze lijst bleken ook opvallend dikwijls in inheemsche buik-recepten voor te komen, ook in de bekende **obat seriawan**. En het kwam prachtig uit. We mogen er op rekenen dat ook de beruchte „Preanger buik” (**Hill diarrhoea**) met deze planten en verdere behandeling verholpen kan worden.

Het komt met de theorie uit, dat de **patikan** (zie boven) zoowel als expectorans als bij darmklachten gebruikt kan worden.

Een der voornaamste ingredienten was de **sambiloto** (*andropholis paniculata*). Het aftreksel van een paar blaadjes per dag was soms genoeg.

Volgens mevr. Kloppenburg is **sambiloto** goed voor alles en nog wat: suikerziekte, zweren in de ingewanden, vergiftige beet, kakkerlakkenvocht-zweer, blindarmonsteking, bloedvergiftiging, klemkoorts, oogaandoeningen, schurft en typhus. Ten overvloede bleven velen nog

De bevolking van een verder weg gelegen kampong moet, tijdens het doorzoeken van de huizen naar wapenen, wachten.

aandringen op gebruik tegen malaria, waarschijnlijk omdat het blad uiterst bitter is. Onder den Jap is het na onderzoek voor dit laatste doel geheel waardeloos gebleken.

Wat er buiten de kampen op dit gebied verder gepresteerd is, weet ik niet. Er was wel veel belangstelling van Japansche zijde.

Ik zou met kampmedicijnen verder kunnen gaan. Laat mij echter alleen nog iets van andere gebieden bespreken, waar het noodig was tot inheemsche natuurproducten terug te gaan.

Bij de titratie in de zeepfabriek was een indicator noodig. Het als **obat** bekende **sappan**-hout uit de heg gaf een prachtige indicator. Dus terug tot het brazielhout van de 17de eeuw.

De wortelbast van **tjangkoedoe** (*morinda tinctoria*) gaf een prachtige purperen stempelinkt. (Zelfs in een krijgsgevangenkamp is zooiets uiterst noodig!) 't Was alleen lastig, dat de inkt steeds alkalisch gehouden moest worden.

Op 't gebied van gewone inkt is ook iets aardigs gevonden. Maar dat moeten we eerst nog eens met Talens bespreken.

Een ander geval, waarbij kennis van

plantenstoffen belangrijk bleek! Na een cassave-maal bleek meermalen een groot aantal lieden maag- en hoofdpijn te krijgen, zoodat er 's nachts algemeen gekreun weerklonk. Blauwzuur! En de koks beweerden, dat de cassave zoo hard gebakken was, dat alle blauwzuur verdampt moest zijn. Men had ze echter te snel verhit. Het blauwzuur zit glucosidisch gebonden. Bij snel doden wordt ook het splitsende enzym vernield, zoodat het blauwzuur niet vrij komt en dus niet vervluchtigen kan. Dus kalmer verhitten!

Wat voor biologisch werk er op voedingsgebied gepresteerd werd, met gisten en **tempe**bereiding, met openlijke of verborgen paddestoelenkweek, rubberpittenverwerking, 't zoeken van eetbaar groen, van vischvergiften (oh, die Japansche vischvijver!), 't geurig maken van tabak, slakkenjacht — wel, dat mogen anderen beschrijven.

Dr. L. v. d. P.

*) Een in Indië zeer populair boek: „Wenken en Raadgevingen betreffende het gebruik van Indische Planten” door J. Kloppenburg-Versteegh.

Afdrukken van Indrukken

Uit brieven van een Soerabaiaansch industrieel.

Soerabaia, 27 Mei 1946.

„Ik hoop dat jullie spoedig op moogt knappen, dat rust en veiligheid hier weer mogen keeren, zoodat je orde op je zaken zult kunnen stellen of laten stellen. Ik weet niets van ons huis te Tretes; ik weet alleen zeker - dit door persoonlijk onderzoek - dat er van onze bullen, dus kleeren, tafel- en beddengoed, meubilair, schilderijen, glaswerk en servies, zomede speciale toestellen voor ziekenverpleging, niets is overgebleven, alles „gerampast”, gegapt, verkocht, etc.

Je begrijpt dat ik, die alles nu met eigen oogen aanschouw, geladen ben op alles wat zich hier gezag aanmeent en baantjes entameert, waar ze niet het minste verstand van hebben en waarbij ze je van het kastje naar den muur stu-

ren voor de eenvoudigste dingen.

Mij ligt het momenteel niet den toestand op Bandoeng en Soerabaia te beschrijven, wel durf ik in het kort zeggen, dat we niet met den opbouw, maar met den verderen afbraak van Indië bezig zijn en doelbewust. Waarom? Je zoudt kunnen zeggen: „hoogere politiek”, doch ik noem het onwetendheid en onkunde van hen, die over Ned.-Indië's lot en dus ook over dat van Nederland te beslissen hebben. Tot zoover mijn meening, die door vele oudgasten gedeeld wordt.

Soerabaia, 14 Juni 1946.

Wat de situatie in Indië betreft, nu daar weet ik evenveel van als jij, dus ook niets. Het lijkt me, dat er een soort uitverkoop van Indië gehouden wordt, waaraan in hoofdzaak Engeland's politiek schuld heeft. Wat de dictators aangaat, ik dacht dat hiervoor 5 jaar strijd gevoerd was om die met hun regiem voor

goed te laten verdwijnen, doch het verdelingsmiddel schijnt niet sterk genoeg geweest te zijn. Zoo ontstond onze „regeering” van Mook, gesanctionneerd door professoren en doctoren, die beter in universiteiten colleges kunnen houden, dan zich in deze tijden, zonder behoorlijke adviseurs op ministerszetels neer te laten en ons van daaruit trachten wijs te maken, hoe je met een stelletje rebellen een land, dat door den oorlog en de overheersching volkomen is lamgeslagen opnieuw tot welvaart kunt brengen. Wij worden doelbewust naar den bliksem geholpen. Er zijn hier twee soorten van menschen. 1e. gemilitairiseerden en ten 2e. geterroriseerden en dat zijn wij, vrije vaderlanders!!!

Wat men uit deze jaren geleerd heeft, is: Zorg voor je zelf! Verder hebben ze het over den opbouw van Ned.-Indië, maar men kan beter praten van de „vervolmaking van den afbraak”, met negeering van alles wat maar naar recht en

billijkheid zweemt. Ik raak verward in een papierbende, waar die van voor den oorlog nog heilig bij was.

Toch is hier plaats voor flinke kerels, jong en oud, de jongeren om hard, heel hard te werken, de ouderen om met hun ervaring de jongeren terzijde te staan; ik bedoel met de ouderen niet de sufferds die nog nooit wat deden, doch de harde zwoegers. Verder hebben we geld noodig en veel; lokt buitenlandsch kapitaal, geeft concessies links en rechts en laat dit niet over aan handige „indonesiers”, geïnspireerd door groote mogendheden.

Deze brieven zijn geschreven door een industrieel in Soerabaia, die vóór den oorlog een zeer floreerend bedrijf had en thans na 3 jaar Japansche interneering zijn geheele bedrijf verwoest terug vindt en nu tracht te redden wat er nog te redden is. Hij heeft een Indische praktijk achter den rug van 30 jaar, houdt van het land en de bevolking, doch is als vele indischgasten teleurgesteld en verbitterd door de politiek van de Geallieerden en van de Nederlandsche regering.

De aanstaande

conferentie van Malino

Aan het weekoverzicht van de afdeling Voorlichting Overzeesche gebiedsdeelen ontleenen wij:

Op 70 km ten zuidoosten van Makassar, ongeveer 1100 meter hoog in het gebergte van Zuid-Celebes, ligt Malino. Voor den oorlog het bergoord voor Makassar, zooals de Poentjak het was voor Batavia. Het werd gebouwd tijdens het bestuur van gouverneur Caron en in 1931 officieel geopend. Tijdens den oorlog was Malino vrouwen- en kinderkamp. Het werd als zoodanig ingericht door het Nederlandsch bestuur. Alle Europeesche vrouwen en kinderen uit Makassar en andere plaatsen in Zuid-Celebes, die niet naar Java wilden of konden overgebracht worden, werden naar Malino geëvacueerd. Voor de Chineezzen was een evacuatiekamp ingericht te Pakato, aan den weg naar Malino. De vrouwen en kinderen der Inheemsche militairen waren weer in een ander kamp bijeengebracht.

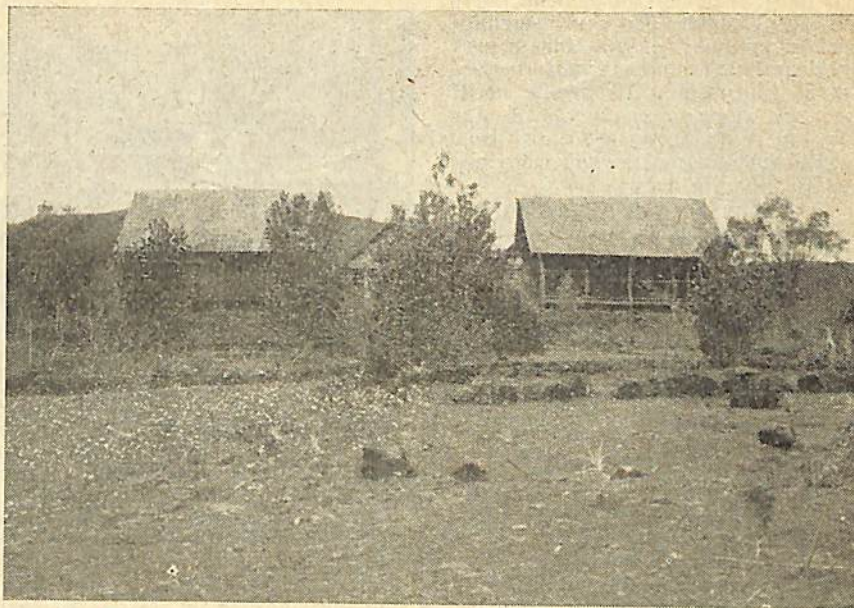
In ditzelfde Malino zal nu in deze maand de groote conferentie van vertegenwoordigers der buitengewesten gehouden worden onder presidium van Dr. Van Mook. Hij zal daarbij vergezeld zijn van den directeur van Binnenlandsch Bestuur, Dr. Hoven, den regeringscommissaris voor de bestuurshervorming, den heer De Waal en den gouvernements-secretaris, den heer Van Boetzelaer, zoomede van een staf van adviseurs.

Daarenboven zal er een conferentie-secretariaat zijn, waarin vier „Indonesiers” uit de buitengewesten zijn opgenomen en eenige tolken.

De duur der conferentie wordt geraamd op een week, doch dit is afhankelijk van de besprekingen.

Omtrent het werkschema wist het A.N.P.-Aneta de volgende bijzonderheden te melden:

Na de opening der conferentie zal mededeeling worden gedaan van het gebeurde tijdens de Japansche bezetting en een overzicht zal worden gegeven van

Vacantiehuisjes te Malino.

het verloop der besprekingen tusschen Dr. Van Mook en Sjahrir.

Voorts zal van regeeringszijde in groote lijnen een uiteenzetting gegeven worden van de plannen voor de staatsrechtelijke organisatie van „Indonesië” binnen het verband van het Koninkrijk.

Het belangrijkste punt betreft de organisatie van Borneo en de Groote Oost binnen het raam van het gebiedsdeel „Indonesië”. Daarbij zal volledige gelegenheid moeten bestaan om wenschen en verlangens en opvattingen bekend te maken.

Tevens zal de instelling van een algemeen regeringscommissariaat in beschouwing genomen worden, dat tot taak zal hebben de voorbereiding en uitwer-

king van de hervormingen, welke voor de organisatie van Borneo en de Groote Oost binnen het kader van het gebiedsdeel Indonesië noodzakelijk zullen zijn.

Dit gedeelte wordt afgerond door een regeringsmededeeling over maatregelen in verband met de ontwikkeling van het gebied tot een zelfregeerend „Indonesië”.

Tenslotte zal men overgaan tot de aanwijzing van vertegenwoordigers voor de Rijksconferentie.

Indien van de zijde der deelnemers aanvullende onderwerpen ter sprake gebracht worden, zullen deze alsnog op de agenda gezet worden.

Sumatra zal ten conferentie niet vertegenwoordigd zijn.

Visscherij en vischandele op Borneo

Indertijd heeft de plaatselijke landbouwconsulent de wenschelijkheid naar voren gebracht van deskundige voorlichting in het voor de visscherij belangrijke merengebied. Tijdens de Japansche bezetting werd een maatschappij opgericht, die den geheelen export in handen had, en de prijzen drukte, waardoor de animo aanzienlijk verflauwde. Ook was er een tekort aan garéns en ander materiaal, hetgeen men trachtte te ondervangen door het gebruik van vezels en het toepassen van voor den oorlog niet toegestane vangwerktuigen. Van de afgelopen jaren is slechts over 1944 een productiecijfer bekend; 1018 ton visch werd geëxporteerd, hetgeen ongeveer de helft is van de gemiddelde productie van de jaren 1929—1938.

In ieder geval staat vast, dat de laatste twee jaren de vischvangst beneden de voor-oorlogse is gebleven, hetgeen den vischstand ten goede is gekomen.

Na 1918 is het aantal beroepsvisschers belangrijk toegenomen en dientengevolge heeft sedert die jaren overbevissing plaats, waardoor na 1925 nooit meer het 1920-peil van 4000 ton bereikt werd, en men niet verder meer kwam dan 2500 ton gedroogde visch. Ook klimatologische factoren beïnvloeden de productie,

zoodat ook hier een gemiddelde genomen dient te worden. De klachten van de visschers volgens den expert, den visscherijconsulent Hoeks, komen dan ook eerder voort uit een vermindering van inkomsten door de verminderde individuele vangsten — gevolg van toename van het aantal visschers — en dalende prijzen, dan uit een verlaagde totaalproductie. Het schijnt, dat de visschers de neiging hebben onoordeelkundig te vissen door o.a. de geslachtsrijpe visschen niet voldoende te sparen wegens een intensieven vangst bovenstrooms in de rivieren en in de toevoerkanalen.

De exportcijfers van vóór 1926 geven aan, dat de productiecapaciteit van de meren hooger ligt dan de thans bereikte. Het zou aanbeveling verdienen de oorzaken hiervan, als plantengroei, planktongehalte e.d. op te sporen. Wanneer het aantal plantenetenende vischsoorten te groot wordt, zou dit nadeelig kunnen zijn voor de plantengroei. Ook de samenstelling van den vischstand is belangrijk.

Het schijnt, dat de omstandigheden voor voortplanting in de meren van West Koetaï niet onverdeeld gunstig is, reden waarom de export beschermde maatregelen bepleit. Ook in dit opzicht zou een onderzoek wenschelijk zijn.

Voorloopig schijnt er geen direct gevaar te bestaan voor overbevissing wegens tekort aan vischwerktuigen. De NIGIEO heeft een aanvang gemaakt met levering van het benodigde aan de bevolking via Chinese tusschenhandelaren.

Ten behoeve van de vischconserveering is reeds 30 ton zout naar Samarinde gezonden, terwijl van heden maandelijks op 50 ton kan worden gerekend, welke hieveelheid indien nodig, kan worden verhoogd.

Gezien de groote behoefte aan visch en de moeilijkheid deze in het buitenland te betrekken, dient de inheemsche productie zoo snel mogelijk opgevoerd te worden.

De verwachtingen ten aanzien van den vischstand voor dit jaar zijn zeer gunstig

en indien de noodige aandacht wordt besteed aan de regeling van den vischvangst, mag voor dit jaar op een behoorlijke productie worden gerekend.

Controleering heeft uitgewezen, dat kwaliteit en reinheid van de gezouten en geconserveerde visch goed zijn; slechts te weinig gezouten en gedroogd. Hierin is verbetering noodig, vooral nu, door gebrek aan vervoer, geregelde afscheep niet gegarandeerd is. Men is bezig hierin verbetering te brengen door het bouwen van prauwtjes en vischvloten.

De vischhandel, voor den oorlog behartigd door een achttal Chinese exporteurs, staat nu onder leiding van de NIGIEO, in samenwerking met deze exporteurs. Door de NIGIEO zijn prijzen vastgesteld, zeer aan den lagen kant, zoodat het de vraag is, of deze gehandhaafd kunnen blijven.

Van de Redactietafel

Een nieuwe soldatenkrant.

Wij ontvingen het eerste, goed verzorgde en zeer leesbare nummer van „De Klewang”, weekblad voor de troepen op Sumatra, onder redactie van den 1sten luit. Wm. S. B. Klooster en G. J. Vermeulen, in Medan.

Aan het redactioneel voorwoord ontleenen wij:

„De Klewang” is alleen bestemd voor het troepencommando Sumatra. Door „De Klewang” spreken wij tot den troep en — naar wij hopen — de troep tot ons.

„De Klewang” wil er toe medewerken dat glans en veerkracht onder ons ook

tijdens de moeilijkste omstandigheden niet verloren gaan. Niet als wij moeten wachten. Nog minder als het commando voor actie weerklonken heeft.

Werkt gij allen mede, waar ge ook zijt op Sumatra, tot welk onderdeel van ons Leger ge ook behoort, van welken landaard ge ook zijt.

Laat „De Klewang” een orgaan worden waar wij, mannen van Sumatra, trotsch op kunnen zijn: een gezonde uiting van een gezond en goed soldatenleven. Geen gemakkelijk leven, maar overglansd door den hoogen plicht die U riep: een krachtig instrument te zijn voor den opbouw van een Indië, waar het volk weer gelukkig kan zijn”.

Voor vrijheid en vaderland

Zij die vielen in zuid-Celebes

Luit. Kolonel J. J. Gortmans (Jan Oorlog)
† 23 April 1944.

Toen Java capituleerde, hadden de Japansche troepen Zuid-Celebes nog slechts gedeeltelijk bezet. Overste Gortmans zat met zijn troepen nog hoog en droog bij Enrekang, had nog geen Jap gezien en dacht er niet aan om zich over te geven. Hij wilde liever een robbertje vechten, zoo vertelt „De Dag” in Makassar van 11 Mei j.l.

Kolonel Vooren moest persoonlijk naar Enkerang toe om het den overste duidelijk te maken, dat voor het KNIL de strijd was afgelopen en het kostte veel overredingskracht, voor Jan Oorlog zich bereid verklaarde met den Jap te onderhandelen. Met het oog op de te voeren besprekingen breidde hij zijn staf uit met een majoor, diverse kapiteins en luitnants, zoodat de Japansche majoor Staf, die namens de Jappen optrad, wel moest denken, dat achter zoovele officieren een behoorlijke troepenmacht zou staan.

Zonder twijfel voelde hij zich eenigszins bekocht toen bij de overgave deze troepen slechts uit een paar honderd man bleken te bestaan.

Edoch, Jan Oorlog, kon eenige voorwaarden bedingen, zooals het behoud van klewangs, goede ligging en behoorlijke voeding.

De Japansche majoor, die klaarblijkelijk de soldateneigenschappen van den overste op prijs stelde, bracht de krijsgesvangenen uit Enrekang persoonlijk naar het kamp te Makassar, stelde zich op de hoogte van ligging en voeding, kortom kwam de voorwaarden van de overgave na.

Jan Oorlog was in de eerste plaats soldaat, geen man van redeneeren, een man van actie. En nu zat deze man van de daad in het krijsgesvangenenkamp; als commandant nog wel; moest de praatjes der Japansche bewakers aanhooren, faire bonne mine au mauvais jeu, om voor het kamp gedaan te krijgen wat mogelijk was. En ziet, ook de Japansche bewakers respecteerden zijn houding, zijn bravour en onverschilligheid; hij bereikte meer dan iemand anders bereikt zou hebben. En hoe men ook over zijn persoonlijke karaktereigenschappen oordeelde, een ieder was het er over eens: „Jan Oorlog is een goede kampcommandant.”

Het noodlot achterhaalde hem. De inheemsche militairen buiten de kampen, voornamelijk de Ambonnesche, sloten zich bij elkaar aan; zij lustten den Jap niet, wilden verzet, sabotage. Zij noemden zich de Peladangs (houwddegens) en zochten steun en raad bij hun grooten houwdegen, Jan Oorlog.

Het lag in zijn karakter om dien steun te geven, om het leiderschap te aanvaarden over de dappere kerels, daarbuiten, die zich niet wilden onderwerpen, aan wie elke leiding ontbrak, en die zoo fanatiek waren, dat de voorzichtigheid dikwijls uit het oog werd verloren.

Dikwijls zal overste Gortmans zich gerealiseerd hebben, dat dit mis moest loopen. Dikwijls zal hij beseft hebben, „als dit zoo door gaat kost het mij mijn kop.” „Maar mocht hij zich terugtrekken? Mocht hij vrees voor zijn leven tonen tegenover zijn oude soldaten, die buiten het kamp deden wat zij dachten te moeten doen, „berani mati”?

fa. Leefson & van Wieringen

Directie Joh. van Wieringen, Makelaar

ONDERNEMING VAN

V **PUBLIEKE**
VERKOOPINGEN

WETERINGSCHANS 28 A

TELEFOON No. 33550

AMSTERDAM

Copyright

Zoo'n leuke HUMORISTISCHE teekening kunt ook U thuis leeren maken met onze schriftelijke teekenlessen ad. f 15.50 per complete cursus Humor en Caricatuurteekenen. HET BETAALT U! Zend briefkaart voor geill. prospectus aan

Trochka
TEEKENSTUDIO

1e v. d. Boschstraat 143
Tel. 773203 - DEN HAAG

Hij kon dat niet; hij mocht dat niet. Hij bleef hen bijstaan met raad en steun, met geheime codebriefjes en geld.

Totdat de Paledangs werden verraden. Toen werd ook Jan Oorlog gearresteerd en verliet het kamp om er niet weer terug te keeren.

Bij de verhooren door de Kempei heeft hij zich als een soldaat gedragen

Meerdere officieren weten, dat de overste alle schuld op zich heeft genomen, dat hij zijn medewerkers heeft gespaard.

Op 23 April 1944 werd hij door de Japanners gefusilleerd.

Overste, Uw bijnaam Jan Oorlog, was de weergave van uw karakter; u had de fouten van uw kwaliteiten, zooals iedere persoonlijkheid. Velen noemden U een onbehouwen kerel; maar gij waart een kerel, met het hart op de juiste plaats; uw krijgsmanseer was uw hoogste goed en die hebt gij hoog gehouden.

ZEKERHEIDSTELLING!

BELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG	ROTTERDAM-C
35 Surinamestraat 35	4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254	Telefoon 21530

VEILINGBEDRIJF „ODEON”

Singel 460 Amsterdam, telefoon 48590

Chr. J. Bolle, Veilingmeester-Taxateur

*

Het adres te Amsterdam voor betere

Inboedelverkoopingen

Regelmatig veilingen

Inbrengen van goederen dagelijks

Taxatiën op ieder gebied

HUWELIJKS
CADEAUX
bij
KOCH

Den Haag
Hoogstr. 7

Rotterdam
Jongkindstr. 11

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V.

(DEVIEZENBANK)

FINANCIERING van HANDELSTRANSACTIES
IN BINNEN- EN BUITENLAND

BANKPAPIER, ACCREDITIEVEN EN
REISCHEQUES VOOR UW
BUITENLANDSCHE REIZEN

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Begravenis
Transport
Crematie

Den Haag Denneweg 71-73 Telefoon 115940*

Haarlem, Kinderhuisvest 29-33, Telefoon 10441

VEILINGZALEN „t CENTRUM”

Koninginnegracht 5, 's-Gravenhage, Tel. 114436, b.g.g. 773964
A. F. M. DEN EXTER, Beëed. Makelaar

Veilingen en taxatiën op elk gebied

*Dagelijks gelegenheid
tot inbrengen van goederen*

BILLITON-BEDRIJVEN

N.V. Hollandsche Metallurgische Bedrijven

Hoofdkantoor: LYCEUMPLEIN 19, TEL. 18 34 40
'S-GRAVENHAGE

Fabriek: WESTERVOORTSCHE DIJK 67 d, TEL. 1540
ARNHEM

Producente van:

TIN

Billiton Tin gegar. 99,9% Sn.

Tulp tin gegar. 99,85% Sn.

Lam en Vlag Tin gegar. 99,5, 99 en 98% Sn.

Maagdelijk Bloklood

Merk „Tulp” (min. 99,9% Pb)

Legeeringen

Tinsoldeer in blokken en staven

Witmetaal

Drukkerij metaal

Hardlood.

Bronslegeeringen

Diversen

Calciumarsenaat

Wolframverbindingen

Vanadiumverbindingen

Bismuth